Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·-

Slovenski dom

Štev. 220 V Ljubljani, četrtek 26. septembra 1940 Leto V

Angleški umik izpred Dakarja

Po hudih bojih s francosko obrambo so se angleške sile in vojska generala de Gaulleja umaknile „da se prepreči nadaljne prelivanje bratovske krvi"

London, 26. sept. o. Ministrstvo za informacije je ponoči objavilo naslednje uradno sporočilo:

Da se ne bi nadaljevalo prelivanje francoske krvi, so bile vse angleške pomorske, letalske in kopne sile ter sile generala de Gaullea umaknjene izpred Dakarja.

Pri spopadih pred Dakarjem sta bili potopljeni dve francoski podmornici. Poškodovani sta bil dve angleški ladji.

Uradni krogi v Londonu gladko odklanjajo slenerno drugo pojasnilo o bitki pred Dakarjem in o razlogih, zaradi katerih so se angleške sile umaknile.

London, 26. sept. m. Londonski radio je objavil ob 1 ponoči uradno sporočilo iz glavnega štaba francoskega generala de Gaullea. Poročilo pravi med drugim, da so bile na zahtevo generala de Gaullea ustavljene vse akcije pred Dakarjem navzlic ogromni premoči sil, ki so prišle pred mesto, ter angleškega brodovja, ki je bilo na razpolago de Gaulleu za podporo njegovi akciji. Poročilo dalje pravi, da je angleška admiraliteta pritrdila de Gaullejevem mnenju, da je treba ustaviti nadaljnje prelivanje bratske krvi. Dakarska obramba je izpolnjevala le odredbe v Vichyju in je zato ni smatrati odgovorno za to dejanje. Umik izpred Dakarja pa ne pomeni nobene slabosti za akcijo generala de Gaullea, ki se bo nadaljevala z vsemi razpoložljivimi sredstvi, in bo še naprej zbiral vse Francoze, ki hočejo nadaljevati boj proti sovražniku.

Vichy, 26. sept. o. Poluradno sporočajo, da so med bitko pred Dakarjem bile zadete tri angleške bojne ladje, in sicer bojni ladje »Resolution« ter »Barham« in pa križarka vrste »Kent«. Vse tri so bile hudo poškodovane najbrž ob francoskih letalskih bomb.

Pri bombnem napadu na Gibraltar so francoska letala zadela angleško bojno ladjo »Renown«. Ladja se ni potopila, pač pa je morala odpluti iz Gibraltarja.

Admiral Platon, francoski minister za kolonije, ki je prej poveljeval pomorskemu oporišču v Dakarju, je imel včeraj po radiu govor za francoske kolonije v Afriki, v katerem je hudo obsojal generala de Gaullea in Angleže zaradi napada na Dakar. Admiral je dejal, da general de Gaulle ne pozna več pomena časti, čeprav hoče biti poglavar svobodnih Francozov. Angleži so Francoze stoletja razdvajali, da bi si zagotovili nad njimi oblast. Toda naj si zapomnijo, da ne bodo pred Dakarjem ali Džibutijem ustavili orkana, ki grozi njihovi prestolnici in njihovemu imperiju.

Vichy, 26. sept. Havas. Admiraliteta je izdala tole sporočilo: V toku 24. t. m. so angleške pomorske in zračne sile srdito napadle obalske baterije in obrambne naprave pri Dakarju. V teh borbah so bila zbita tri angleška letala. Francoski bombniki so stopili v borbo proti angleški eskadri. Včeraj se je napad ponovil. Ena od obeh angleških križark, ki je bila zadeta, se je morala umakniti iz borbe.

Prizadevanja za vojno zvezo med Nemčijo, Italijo, Japonsko, Spanijo in Sovjeti

Nenadni odhod italijanskega zunanjega ministra v Berlin
Napovedi o japonskem posegu v vojno proti Angliji

Berlin, 26. septembra. (DNB.) V minuli noči so angleška letala napadla prestolnico Nemčije ter metala brez načrta in cilja bombe na posamezne kraje v okolici, kjer so samo stanovanjske hiše. Več stanovanjskih poslopij ter izletniških kolonij je bilo uničenih ali poškodovanih.

London, 26. sept. o. Nocojšnji angleški napad na Berlin, je bil eden najdaljših napadov in je trajal letalski alarm pet ur. Zjutraj ob štirih so se vrnila angleška letala iz Berlina v Anglijo. Veliki oddelki angleških letal so zmetali precejšnje število močno eksplozivnih in zažigalnih bomb na vojaške objekte v Berlinu. Prav tako pa so bombardirale zasedeno ozemlje v Belgiji, Franciji in Holandiji. Podrobnosti o teh napadih še niso znane.

London, 26. sept. o. O angleških letalskih akcijah predsinočnjim, sporoča letalsko ministrstvo naslednje podrobnosti:

Bombardirana je bila med drugim velika nemška elektrarna pri Finhenherdu, ki leži več kakor 500 km od zahodne nemške meje. Angleški letalci so metali nanjo eksplozivne in zažigalne bombe ter jo večkrat zadeli. Bombardirali so železniške proge pri Magdeburgu, železniška skladišča in postaje pri Hammu, kjer je izbruhnila cela vrsta požarov. Bombe so vrgli tudi na letališči pri Hannoverju in pri Emdenu, kjer so uničili hangerje.

Drugi oddelki bombnikov so razbijali pristanišča od Hamburga do Havreja. Povzročeni so bili siloviti požari v hamburških ladjedelnicah, uničene so pristaniške naprave v Cherbourgu in holandskem pristanišču Delfizijilu. Hudo je bil bombardiran tudi Ostende. Calais je to noč doživel svoj najhujši napad, ki je trajal kakih sedem ur. Zadetih je bilo veliko nemških prevoznih splavov, veliki ognji so izbruhnili na vseh koncih pristanišča. Angleška letala so s strojnicami napadla nemške obrežne baterije ter uničila več žarometov. Zjutraj so našteli v Calaisu čez trideset požarov.

Nazadnje so Angleži napadli še nemške daljnometne topove pri rtu Gris Mez ter uničili več topniških naprav.

London še vedno glavni cilj nemških dnevnih in nočnih napadov

London, 26. septembra. o. Pri snočnjih napadih na Anglijo je bil zopet glavni cilj nemških letal London. Nemci so zmetali veliko zažigalnih bomb in močno eksplozivnih bomb ter povzročili znatno škodo in tudi več smrtnih žrtev. Jugovzhodno in severovzhodno Anglijo ter pokrajino Walles so tudi bombardirala nemška letala, niso pa povzročila večje škode. Zabeleženo je bilo le manjše število ubitih.

Berlin, 26. septembra. (DNB.) Vrhovno poveljstvo nemške vojske sporoča:

Nemško letalstvo je izvedlo vrsto oboroženih ogledniških poletov nad južno Anglijo in je vrglo bombe na London in druge vojaške cilje. V prostoru Dover-Folkstone-Astford so bile uničene železniške naprave pri Hastingsu in Newhavenu ter Bratonu, kjer so bile zadete pristaniške naprave. Pri Southamptonu je bila zadeta pristaniška naprava. Čez dan je prišlo do letalskih spopadov, ki so se končali z zmago naših lovcev.

V bližini jugovzhodne irske obale je letalska bomba potopila 3000 tonsko trgovsko ladjo, drugo ladjo pa je zažgala. V severnem delu severnega kanala je bila poškodovana neka trgovska ladja. Hitri bojni čoln je potopil v bližini angleške južne obale 2000 tonsko sovražnikovo oboroženo trgovsko ladjo.

Vso noč so bili napadi na London in druge vojaške cilje, kakor tudi na pristaniške naprave pri Liverpoolu in Cardiffu. Videti je bilo številne požare v pristaniščih in napravah.

Angleška letala so poskušala preteklo noč napasti čez severozahodno Nemčijo prestolnico Berlin. Zaradi hudega streljanja protiletalskega topništva pa se letalcem ni posrečilo prebiti se skozi obrambo in precizno metati bombe Zadeta je bila neka bolnišnica in več zgradb. Požari, ki so pri tej priliki nastali, so bili hitro pogašeni.

Poveljnik podmornice kapitan Priem je potopil pri svoji zadnji vožnji 45.000 ton sovražnikovega brodovja S tem je kapitan Priem razen torpediranja britanske bojne ladje »Royal Oak« potopil skupno 151.000 ton sovražnega brodovja. Po tem uspehu je on na čelu nemških poveljnikov podmornic.

Angleži so bili pet ur nad Berlinom

Siloviti bombni napadi na razne nemške kraje in na pristanišča od Hamburga do Havra

Rim, 26. septembra. AA. Stefani: Davi je italijanski zunanji minister grof Ciano odpotoval na krajše bivanje v Nemčijo.

Berlin, 26. septembra. o. Kancler Hitler je včeraj drugič sprejel španskega notranjega ministra Sunerja in se z njim eno uro dolgo razgovarja. Prej je Suner imel dolg posvet z nemškim zunanjim ministrom Ribbentropom. Pred temi razgovori je Suner poslal svojega pomočnika Garcio Figuerasa z letalom v Madrid po nadaljnja navodila h generalu Francu. Zdi se, da nemški voditelji pri prvih posvetih niso mogli dobiti od španskega državnika obveznih izjav o bodočem sodelovanju Španije v sedanji vojni in da je zaradi tega bil povabljen v Berlin še italijanski zunanji minister grof Ciano.

V berlinskih političnih krogih veljajo vse razprave Španiji in Japonski. Trdijo, da bosta Nemčija in Italija pri nadaljnjih posvetih skušali za vsako ceno pridobiti za sodelovanje proti Angliji Španijo in Japonsko, ki naj bi oslabila moč nastopajočega vojnega sodelovanja med Anglijo in Združenimi državami.

Newyork, 26. sept. U. P. Današnji newyorški listi prinašajo vesti iz zanesljivih virov, da je Nemčija pred časom poslala posebno zastopstvo v Tokio in da je to zastopstvo z uspehom končalo svojo nalogo, zaradi česar je treba pričakovati, da se bo Japonska prav v kratkem pridružila vojni zvezi med Italijo in Nemčijo.

London, 26. sept. o. V. P. Japonski poslanik v Londonu je bil včeraj sprejet pri namestniku zunanjega ministra Butlerju, s katerim sta imela dolg posvet glede vesti o tem, da misli Japonska skleniti vojaško zvezo z Nemčijo in Italijo.

Današnji londonski listi napovedujejo, da bosta Nemčija in Italija zdaj napeli vse sile, da pridobita za skupen nastop proti Angliji in Združenim državam še Japonsko, Španijo in Sovjetsko Rusijo.

Konec sovražnosti med Japonci in Francozi v Indokini

Vichy, 26. septembra. o. Iz Vichyja poročajo, da so se sovražnosti med Japonsko in francosko Indokino zaustavile pri Dong Dangu in da je stopil sporazum med Francijo in Japonsko v veljavo.

To se je zgodilo na zahtevo generala Nišihare, ki je vodil japonsko odposlanstvo pri pogajanjih s Francijo. Japonci se izgovarjajo, da je do sovražnosti prišlo zaradi nesporazumljenja med japonskimi poveljstvi.

Vichy, 26. sept. m. Pozno zvečer je bilo izdano poročilo vlade, ki pravi, da se je veliko število ladij z japonskimi vojaki pojavilo pred Haifongom in Tonkinom. Francoske oblasti so obvestile japonske oblasti, da se bodo z orožjem uprle nadaljnemu teptanju določb nedavno sklenjenega sporazuma. Poročajo pa tudi, da je francoska vlada uradno obvestila japonsko vlado, da se bo uprla vsaki akciji, ki bo šla čez okvir sporazuma. Če bi japonske čete napadle Indokino, ali bi hotele povečati število čet, ali pa razširiti prodiranje na tiste dele, ki jih sporazum ne omenja, so francoske oblasti v Indokini dobile ukaz, naj se upro, francoske in domačinske čete pa so zavzele vse obmejne postojanke in še prej razgnale japonske čete pri Dong Dangu.

Sprememba v vodstvu belgrajskega studentov. doma

Belgrad, 26. sept. m. Upravnik belgrajskega študentovskega doma dr. Kašanin je odstopil, na njegovo mesto pa je bil imenovan dr. Živan Lukič. Pod ravnateljstvom dr. Kašanina je belgrajski študentovski dom postal ognjišče vse komunistične organizacije in delovanja v Belgradu ter Srbiji. Marksisti so v njem uredili pravo boljševiško republiko, ki je terorizirala študente drugega mišljenja, katerih je bilo pa itak zelo malo sprejetih v ta dom, katerega je sezidal pokojni kralj Aleksander I.

Zahteve po vstopu Amerike v vojno

Newyork, 26. septembra. Tass. Ameriški listi, ki so se zavzemali za neomejene pomoči Angliji, tako da Amerika sama ne stopi v vojno, se ne držijo več te omejitve. Tako piše list »Star«: Združene države morajo biti pripravljene z vsemi sredstvi, s katerimi razpolagajo, podpreti Veliko Britanijo, ker je očitno, da je vojna že prekoračila evropski okvir. Ne glede na to, ali smo to hoteli ali ne, se sedaj vidi, da smo mi v to vojno že zapleteni. »Newyork Times« vztraja pri tem, da se Angliji pošlje takoj pomoč in naj se ne čaka na izid predsedniških volitev. »Daily News« piše, da so Združene države vsak dan bliže vojni. Oba predsedniška kandidata sta pristaša vstopa Amerike v vojno. Jasno je torej, da imajo Združene države namen nuditi Veliki Britaniji neomejeno pomoč

Nemci so odstavili norveškega kralja

Oslo, 26. sept. o. U. P. Nemški visoki komisar za Norveško, Terbowen, je izdal na norveško ljudstvo razglas, v katerem pravi, da je kralj Haakon bil odstavljen kot poglavar norveške države in da je tudi norveška zbornica razpuščena. Z istim razglasom postavlja visoki komisar novo norveško vlado, ki ne pozna več ministrov, temveč samo komisarje za posamezna področja.

Sto francoskih bombnikov nad Gibraltarjem

Gibraltar, 26. septembra. Reuter: Uradno poročajo, da je veliko število francoskih letal včeraj spet bombardiralo Gibraltar. Bombardiranje je trajalo dve in pol uri. Francoska letala, ki so letela v zaporednih valovih, so vrgla čez 300 bomb. Sodijo, da se je napada udeležilo čez 100 letal. Večina bomb je padla v morje in na pusti del gibraltarske skale. Precej bomb je padlo na poslopja, ceste in stare utrdbe Precejšna škoda je bila prizadeta privatnim in državnim poslopjem, toda vojaška škoda je bila tako glede ljudi, kakor glede materiala, zelo majhna V pristanišču je bila zadeta manjša ladja, ki se je potopila. Ranjenih je bilo okoli 100 ljudi, od katerih jih je nekaj ranam podleglo. Zbitih je bilo več sovražnih letal, in to tri z gotovostjo, za dve letali pa se istotako smatra, da sta bili zbiti.

Vesti 26. septembra

Bivši predsednik bolgarske vlade Kjoseivanov je imenovan za poslanika v Bernu.

Angleži so v zadnjih petnajstih dneh potopili eno samo italijansko torpedovko in torpedirali dve prazni ladji, Italijani pa so na Sredozemlju potopili Angležem neko težko križarko, dve podmornici, poškodovali eno bojno ladjo, na Rdečem morju tri vojne ladje, v Indijskem morju pa eno težko križarko, v Aleksandriji potopili dva rušilca in zadeli veliko drugih ladij. Za angleško mornarico ni druge rešitve, kakor da se umakne skozi Gibralter ali Rdeče morje, ali pa da sprejme bitko z italijansko mornarico — pravijo italijanski listi.

Mornarji z edine naše ladje, ki je priplula od začetka vojne na Sredozemlju iz Amerike v Sulil, pripovedujejo, da so Angleži ladjo ne samo natančno preiskali v Gibraltarju, temveč so jo angleške vojne ladje od Gibraltarja do Jadrana ustavile še štirinajstkrat. Italijanske pomorske sile so ladjo prvič ustavile v Otrantski ožini.

Vodstvo švicarske narodnosocialistične stranke, ki je bilo pred kratkim sprejeto pri predsedniku republike, zahteva, da dobe njegovi pristaši svobodo političnega udejstvovanja in tiska, da oblasti izpuste iz zaporov vse pristaše te stranke in jim dajo javno zadoščenje ter povrnejo gmotno škodo, ki so jo zaradi tega trpeli. Ob izbruhu sedanje vojne so namreč švicarske oblasti zaprle voditelje skrajnih desničarskih in levičarskih gibanj.

Anglija ima dovolj zalog živeža, vendar je treba z njim varčevati. Prebivalstvo se mora navaditi, da odslej pri hrani ne bo tolike izbere in da bodo količine nekaterih živil omejene, je govoril snoči angleški minister za prehrano.

Bivša belgijska ministrska predsednika Pierlot in Spaak sta dopotovala v Barcelono.

Revolucijo je začel v Mehiki general Lopez, ki je sestavil začasno vlado in se oklical za predsednika.

Vesti o zmanjšanem prometu v Londonu so pretirane, ker velik del mesta še ni bil prizadet po bombah ter teče poslovno in drugo življenje naprej, poroča dopisnik agencije United Press.

Nemške oblasti v Holandiji so razpisale 500 holandskih goldinarjev nagrade za tistega, ki bi vedel povedati, kje so letalci z angleškega bombnika, ki je bil včeraj sestreljen nad Nizozemsko.

Nemške oblasti v bivši francoski Alzaciji so že preosnovale vse šole v nemškem smislu. Učenje francoščine je odpravljeno, ker velja francoščina uradno za tuj jezik. Prebivalstvo mora ponemčiti krstna imena v kolikor so imela do zdaj francosko obliko, izginiti morajo vsi francoski napisi povsod, tudi na pokopališčih, poroča švicarski dnevnik »Nationalzeitung«.

Poročila o letalskih izgubah

Nemško poročilo:

20 angleških letal uničenih.
4 nemška pogrešana.

Angleško poročilo:

26 nemških letal zbitih.
4 angleška sestreljena.
3 piloti rešeni.

Vlada Združenih držav je sklenila storiti potrebne korake pri drugih ameriških vladah, ker so v Argentini odkrili, da prihajajo tja razne propagandne nemške tiskovine v ovitkih trgovskih podjetij iz Združenih držav. Vse južnoameriške države nameravajo proti tej propagandi iz Evrope izdati stroge ukrepe.

V nemških uradnih krogih zanikujejo vse angleške in ameriške vesti o tem, da bi bilo morje vrglo na angleške obale ob Rokavu na tisoče trupel nemških vojakov, ki so utonili pred dnevi, ko je siloviti vihar v Rokavu odnesel večje število nemških splavov in lahkih prevoznih ladij.

Angleški poslanik v Helsinkiju je pri finski vladi vložil oster protest proti temu, da je finska vlada dovolila čez svoje ozemlje prehod nemškim vojakom, ki se vozijo na Severno Norveško ali nazaj. Angleži sodijo, da pomeni to kršitev finske nevtralnosti.

Francoski državni poglavar maršal Petain je poslal vsem ljudstvom v francoskem imperiju prošnjo, naj se s silo upro angleškemu osvajanju.

Državni zbor južnoameriške republike Equador je sklenil odložiti priznanje nacionalistične Španije do tedaj, dokler ne bo general Franco zavzel jasnega stališča v sedanji vojni. Če se bo Španija pridružila Nemčiji in Italiji, je Equador ne bo priznal.

V srednjeameriških državah vlada veliko razburjenje, ker je policija v Costarici prijela nekega nemškega konzularnega agenta, pri katerem so dobili načrte za organizacijo nemške propagande v Srednji in Južni Ameriki.

Kdaj bo Egipet stopil v vojno?

Newyork, 26. sept. m. Tass poroča: Dopisnik Associated Press poroča iz Kaira, da je predsednik egiptske vlade Sabri paša izjavil, da bo Egipt takoj stopil v vojno, kakor hitro bodo Italijni prišli do poti in postojank, ki jih drže egiptske čete.

Rim, 26. sept. m. Rimski radio je ponoči sporočil, da so prispela iz Egipta poročila, da je glavni poveljnik britanskih čet v Egiptu general Wawel izročil angleški ultimat egiptski vladi in zahteval, da Egipt odkrito stopi na angleško stran. General zahteva aktivno sodelovanje angleške voiske z egiptskimi četami.

Stavkovno gibanje je v Mariboru ponehalo

Maribor, 25. septembra.

Maribor je postal te dni kar naenkrat jako aktualna točka. Odkar je Maribor izrazito industrijsko mesto z mnogimi tisoči delavcev, je postal že večkrat središče raznih velikih mezdnih in stavkovnih gibanj, ki pa so dosedaj vedno ugodno iztekla ter niso pustila pri nas nobenih večjih pretresljajev. Jako nevarno pa je izgledalo te dni, ko so začeli kar naenkrat, brez vsakega pogajanja, stavkati stavbinski delavci, voditelji njihove stavke pa so se trudili, da bi pridobili na svojo stran še tekstilno delavstvo in delavce v drugih industrijskih strokah. Tako so hoteli spraviti v štrajk delavce treh največjih tekstilnih tovarn, Hutterja, tovarne Doctor in drug ter tovarne Ehrlich. Poleg tega so nagovarjali še delavstvo pri Kovini na Teznem, naj se priključi štrajkujočim. Poskusili so vplivati na delavstvo in na javnost tudi z demonstracijami, vendar se je pa že prvi poskus v soboto ponesrečil, ker je pokazal, da delavstvo stavki ni prav nič naklonjeno ter se je demonstracij izognilo, tako da so bili v sprevodu večinoma znani delomrzneži, srednješolci in znani akademiki iz Ljubljane. Ta poskus demonstracij je pokazal, kdo so organizatorji štrajka in kaj je njihov namen. Oblasti so potem precej enegično nastopile ter je policija aretirala 12 demonstrantov, katere je potem sicer izpustila, je pa to pomagalo, da jih je srečala razsodnost. Gradbeni delavci, ki so po večini iz podeželja ter delajo v mestu samo v poletju, kadar je gradbena sezona, pa so tudi uvideli, da bodo izgubili sedaj lepo priložnost za zaslužek, če ne bodo šli na delo. Vse poletje je oviralo slabo vreme gradbeno delavnost ter niso veliko zaslužili, sedaj pa, ko je vreme kot nalašč, da bi lahko delali polnih 12 ur na dan, pa stavkajo. Zaradi tega so si premislili ter začeli v torek na vseh stavbah zopet delati, samo delavci Hutterjevega bloka so še vztrajali v stavki. Te je pridobil tajnik njihove strokovne organizacije, ki jim je obljubljal veliko denarno podporo, če ne gredo na delo. Pa tudi pri tej skupini je zmagala razsodnost. Delavci so uvideli, da je reden zaslužek dosti bolj gotov, kakor pa neka meglena podpora, za katero jim nihče ne more doti jamstva, da jo bodo res dobili, pa so tudi na Hutterjevem bloku začeli danes zjutraj delati. ker je banska uprava razpustila socialistično organizacijo stavbincev, so danes zapečatili tudi v Mariboru prostore njihovega tajništva. Tako se je stavkovno gibanje v Mariboru sedaj poleglo. V stavki so samo krojaški pomočniki, pa so šli v stavko šele po brezuspešnih poskusih, da bi dosegli z oblastvenim posredovanjem z mojstri sporazum. Pogajanja pa se še nadaljujejo ter so izgledi na uspeh vedno večji.

Ker je poskusila zastrupiti otroka - 2 leti robije

Ljubljana, 26. septembra.

Sodna kronika o detomorih je dostikrat zgovoren dokaz o vseh socialnih, gospodarskih in moralnih razmerah, ki vladajo v nekem obdobju med ljudstvom po raznih državah. Kriminalistika je zbrala prav značilne in poučne primere o zločinskih materah, ki so svoje otroke takoj po rojstvu umorile. V naših krajih so znani primeri iz znane tragične zgodbe, kako so nezakonske matere morile svoje otroke. Pri nas je detomor veljal v starih časih za najhujši zločin in svoječasna porotna sodišča so prav strogo sodila detomorilke. Nazadnje je sodišče obravnavalo kazensko zadevo neke učiteljice, ki je imela prav bogatega očeta. Zelo premetenemu odvetniku se je posrečilo, da je dosegel pred ljubljansko poroto oprostitev učiteljice, ki je bila obtožena, da je umorila otroka.

Doslej so prihajale pred resne kazenske sodnike detomorilke, nezakonske matere. Sodišče je sedaj imelo nalogo soditi detomorilki, zakonski materi, ki je skušala zastrupiti svoje zakonsko rojeno dete. Prav ta zadeva nam kaže vse razdrapane socialne in moralne razmere v našem burnem življenju. Ne bomo navajali niti imena obtoženke, niti ne kraja, kjer se je pred meseci odigrala družinska tragedija.

Mlada mati se je poročila z delavcem. Živela sta mirno in vsak je skrbel za družino po svojih močeh. Žena je gospodinjila. Mož je pridno delal in skušal ohraniti sebi družino. Viharni časi so ga poklicali, da je moral oditi na orožne vaje. V družini velik obup. Velika skrb. Groza je zavladala v borni hiši. Mati ni vedela, kaj naj bi počela. Sama ni imela nikakega zaslužka. V zibelki pa je vekala 13 dni stara hčerka. Mati je v skrajnem obupu sklenila, da spravi otroka na drugi svet. Poslala je nekega fantička, da je šel kupit v lekarno strup za miši. Prinesel ga ji je. V mleko je dala košček tega strupa, velik kot pšenično zrno. Otrok mleka ni zavžil, vsa tekočina se mu je razlila po bradici. Čez 2 dni je umrl.

Hitro so orožniki prišli k materi in jo začeli zaslišavati. Mati je iz strahu orožnikom priznala da je dala otroku v mleko strup. Povedala je, da zato, ker je videla, da bodo v družini gmotne razmere še slabše, ko bi otrok živel in se je celo mož hudoval nad otrokom. Bila je aretirana in izročena sodišču. Pred preiskovalnim sodnikom je sprva prav tako pripovedovala in se zagovarjala, da je to storila iz strahu in obupa.

Zanimivo je, da je preiskava dognala, da je otrok prav za prav umrl naravne smrti. Že pri sodni obdukciji sta dva zdravnika ugotovila, da ni bilo nikakih zunanjih znakov nasilne smrti. Dele drobovja je sodišče v preiskavo poslalo kemičnemu institutu ljubljanske univerze, ki je podal negativno mnenje, to je, da ni bilo v drobovju niti sledi o kakem strupu. Podano je bilo tudi mnenje, da ne bi strup v taki količini, kakor naj bi ga bila dala mati v mleko, imel takih posledic, in je gotovo otrok zrno že poprej izmetal iz ust, saj tak otrok še ne more grizti trdih zrn.

Mati je pred sodniki sedaj spremenila svoj zagovor. Sploh ni imela namena otroka zastrupiti. Res je gojila samo misel, da bi poskušala otroka zastrupiti. Mož je vedno jadikoval: »Kaj bo z otrokom?« V družini so zavladale obupne razmere. In zato ji je vedno hodila misel, da bi se otroka na kak način iznebila in bi ga spravila na drugi svet. Povedala je, da se je mleko s strupom razlilo po otrokovi bradici. Zanikala pa je v bistvu vsako krivdo.

Državni tožilec je jo obtoževal zločina poskušene zastrupitve otroka. Za zločin je določena najvišja kazen do 10 let robije. Povdaril je, da je prav ta proces v socialnem in tudi moralnem pogledu zelo važen. Obtoženka je pokazala veliko surovost, ki jo je pokazala kot zakonska mati proti svojemu zakonskemu otroku.

Branilec je na drugi strani povdarjal, da je prvič otrok umrl naravne smrti, da ne gre v tem primeru za poskušeno zastrupitev otroka. Vse dejanje obtoženke je bilo samo priprava za zločin, kar pa po kazenskem zakonu še ni kaznivo. Izvedenec je izjavil, da otrok ne bi mogel strupa kot zrna pogoltniti. Mleko se je razlilo. Otrok mleka ni zavžil. Predlagal je oprostitev obtoženke.

Sodniki so bili mnenja, da je zakonska mati res skušala zastrupiti svojega zakonsko rojenega otroka **in so jo obsodili na 2 leti robije.** Dejanje je storila po treznem prevdarku, ne pa v hipnem razburjenju. Kje se je ta družinska drama razvijala, kronist molči, pač pa navaja samo žalostna, suha dejstva, ki pričajo o razrvanosti družbe v sedanjih viharnih časih.

Na Štajerskem je zavladala jesen

Slov. Konjice, 20. sept.

Koledar zaznamuje že drugo polovico septembra, leto se je nagnilo. Vročina, ki jo še v sredini poletja nismo mogli dosti čutiti, se je spremenila v prijetno toploto. Sonce obseva gričke, holme, doline, hribe in sivkaste planine tam za njimi. Vsa narava izgleda, kot bi se odela v praznično, svečano obleko. Po njivah, poteh in cestah srečavaš živahnost, travniki, logi in gozdovi pa so utihnili v sanjavem pokoju. Nad pokrajino se je razpelo temnomodro nebo, ki se za daljnim obzorjem skrivnostno dotika zemlje. Belo sivi oblaki, ki čez dan naglo kakor nebne ladjice hite čez nebes, ležejo zvečer na grebena gora, poljubljajoč jih do jutra. Prirodo je obdala melanholija, jesen je prišla.

Ko se v naravi pojavijo prvi znaki bližajoče se jeseni, nastane po vinorodnih krajih zelenega Štajerja živo. Jesenski oeter prične vleči preko pokrajine in drug za drugim se oglašajo raz vrhov vinogradov klopotci, kjer zabrne v pozdrav bogati jeseni, ki prinaša darove za pridne ljudi. Kakor jih poganja veter, tako pojejo: včasih končajo kmalu, drugič pa zopet klopotajo v dolgih taktih. Najmanjši, sami »prima« tenoristi zadrdrajo naprej, oni »večji« in »največji« pa se oglasijo šele, ko so prvi končali z uvodno kitico. Njihov bas zadoni preko vinskih goric, njiv, poljan, dobrav in logov ter utone med bukvami, gabri in smrekami v molčečem jesenskem gozdu. Združeni v združenih klopotajočih pevskih zborih hvalijo radodarno jesen od Velikega šmarna pa tja do druge polovice oktobra, ko jih »izmučene« snamejo in hranijo do prihodnjega leta.

Največji izmed klopotcev — dirigent slovenjekonjiških in oplotniških jesenskih pevcev — bo menda klopotec Simona Lipuša p. d. Odamovega Šimeka. Dolga leta je spretno uravnaval petje pesmi hvale zlati jeseni s slemena njegovega vinograda na prijaznem hribčku nad Oplotnico. Letošnje leto se še ni oglasil, ker so mu polomljene perutnice. Čim pa mu bo Šima spet izročil »kapelniško« oblast, pa bo njegov »orjak« zopet ponosno ropotal preko Oplotnice, Gorive, Bezine, Ugovca in dalje. Kadar je bil veter prehud, se je skoraj vsa okolica morala držati za ušesa. Mnogi so ga že hoteli zbiti na tla, pa Šima ni pustil. Z dvocevko je pazil na svoj ropotajoči ponos, ki je tudi »orjakovim« sovražnikom pel le pesem dobre volje, katera se skriva v grozdju nižje v vinogradu — tudi letošnje leto.

Sleherni se veseli jeseni, ki je navadno vedno imenovana kot »bogata«, čeprav marsikdaj ne prinaša tako kot ljudje želijo. Mnogi si bodo namreč šele sedaj, ko bodo začeli s pospravljanjem pridelkov, opomogli. Jesen ima letošnje leto zato zelo mnogo častilcev, ker je draginja zelo povdarila njeno veliko vrednost. Postali bodo namreč od nakupa mnogo bolj neodvisni, ker bodo imeli doma popolnejšo zalogo. Kmetje pa bodo po trudapolnem delu čez vse leto prejemali svoje plačilo za težavno delo pri obdelovanju zemlje.

Spravilo bo to jesen sploh bolj pozno zaradi hladnih in mnogih deževnih dni preko celega leta. Krompirja, ki ga sedaj kopljejo, je mnogo segnilo, veliko pa ga bodo morali odstraniti, ker bi se okužil še zdrav v kleteh. Fižol je marsikje dobro obrodil. Tudi koruza bo lepa. Na mnogih njivah, kjer je poleti klestila toča, se je obrastla in bodo kmetje imeli nekaj za kožuhovanje. Lepa bo ajda, če ji ne bo nagajala slana. Tudi drugi pridelki znajo dobro obroditi, le, da bi nastopili dolgo sončni in topli dnevi.

Te dneve pričakuje zlasti naš marljivi vinoradnik. Celo pomlad in poletje je pridno delal in skrbel za vinsko trto. Sedaj hodi okrog vinograda in mrzlo mu postaja na čelu. Ako ne bo boljše, bo vino kislo.

Sadjarji so svoje sadne zaloge večinoma prodali, v kolikor jih je bilo. Drugo leto obeta več, pa bodo takrat prišli na svoj račun. V tem naj bi bila pesem zahvale naših klopotajočih zborov

Drobne vesti

Zagreb, 26. sept. j. Hrvaški ljudski zastopniki in senatorji se bodo zbrali v Zagrebu v soboto, nedeljo in ponedeljek. Prišli bodo v treh skupinah in sicer se bo skupina senatorjev in poslancev zbrala v soboto, iz področja Dalmatinske Hrvatske v nedeljo, iz ostalih krajev pa v ponedeljek. Na teh sestankih bo hrvaško politično vodstvo z dr. Mačkom na čelu razložilo pereča vprašanja naše zunanje in notranje politike. Večinoma bodo govorili dr. Maček, predsednik stranke inž. Košutič in glavni tajnik dr. Juraj Krnjevič.

Zagreb, 26. sept. j. Ker so se pojavili nesporazumi glede cen bele moke, katero so imeli trgovci na zalogi še prej, preden je bila uveljavljena nova uredba o enotnem ljudskem kruhu in določena visoka cena za novo belo moko, je banska uprava izdala tolmačenje, da smejo trgovci staro moko prodajati po starih cenah in sicer belo moko po največ 5 dinarjev v trgovini na debelo, v trgovini na drobno pa po 5.25 dinarja.

Split, 26. sept. j. V torek sta pripluli dve jugoslovanski ladji »Petar« in »Lina Matković« iz Marseillea z več sto jugoslovanskimi državljani, ki so pribežali iz Francije. Naši izseljenci so se že dalj časa zbirali v imenovanem francoskem pristanišču in so hodili peš po 10 do 15 dni, da so prišli na cilj. Med potniki je tudi več Slovencev. V Splitu se je ob prihodu ladij zbralo precej ljudi, ki so pozdravili svoje rojake.

Ptuj

Letošnji ajdov med. Letošnja ajda je kazala skoraj povsod prav izvrstno. Vreme ji je toliko primakalo, da je vsa vzklila in tudi še pozneje lepo rasla. Čebelarjem se je obetalo dobro leto; saj so vse upe stavili še na edino izdatno jesensko pašo, to je ajda. Ob dobrih letinah vrže velike množine medu, na katerem čebele izvrstno prezimijo, pa tudi odvzeti jim ga je mogoče del te preobilne zaloge. Letošnja paša na ajdi pa je čebelarje razočarala. Nekaj deževnih dni, ki so nastopili prav takrat, ko je ajdovo cvetje najlepše medilo, je uničilo sladko strd. Tistih soparnih in mirnih dni, ko se kar cedi sladki nektar iz cvetja in človeka opojni vonj po medu ščegeta v grlu, pa letos sploh ni bilo.

V slab okras našega mesta je ograja ob parku na obeh straneh ceste, ki pelje z Minoritskega trga proti prehodu pod železnico. Železne votle cevi, ki vežejo posamezne betonske stebre so zarjavele, po trgane, upognjene ali pa jih na več mestih sploh ni. Ker je ta raztrgana ograja prav pri mestnem parku, kamor stopi gotovo vsakdo, ki obišče mesto Ptuj, bi bilo vendar dobro, če bi se stvar vsaj nekoliko popravila.

Ljubljana od včeraj do danes

Ves dan se je včeraj še držalo lepo, vroče vreme. Proti večeru so se sicer začeli na zahodu nabirati veliki, plahtasti oblaki temnoplave barve. Vendar pa so se na noč spet razkropili in poizgubili. Luna pa že ni mogla več sijati tako svetlo, meglena tančica je bilo položena prednjo. Še so skozi drobno megličasto plast brlele redke zvezde.

Davi je bilo jutro brez megle, nebo pa prekrito z enakomerno sivino, ki se je gostila od ure do ure. Morda bo dan še minul brez dežja, prav gotovo pa je pričakovati, da bo že v najkrajšem času prišlo do vremenske spremembe.

Se se grejejo pod Tivolijem

Danes je že enajsti dan, ko smo brez dežja. Nihče si ni bil mislil, da bomo toliko časa brez njega. Ljudje se vesele lepih dni, zdaj si še radi privoščijo urico ali dve v prosti prirodi. Takoj, ko se jutro nekoliko segreje, pridejo s svojih stanovanj penzionisti, ki zasedejo klopi v Zvezdi ter si ogledujejo, kako napredujejo dela za regulacijo. Marsikakšno pametno zinejo, vse pride na vrsto, od draginje pa do vojská. Časa imajo dovolj, pa ugibajo, kdo neki bo končni zmagovalec v tej vojni, ki je zajela že skoraj ves svet, mi pa smo se ji do zdaj še srečno izognili in se ji bomo, če bo taka božja volja, tudi še v bodoče, čeprav bomo na lastni koži prav gotovo nekoliko čutili stisko. Precej se že pozna, ko moramo potrpeti, da si ne moremo vsega niti za denar privoščiti tako kakor v časih pred vojno. Toda glavno je, da ni razdejanja, ognja in krvi, z drugim bomo že še nekako shajali, in še rade volje, če bomo le pomsilili, v kakšne reve in bridkosti je ljudi drugod po svetu pahnil vihar nesrečne vojne. Takole modrujejo možaki tam v Zvezdi in se grejejo na prijetnem jesenskem soncu, ki ga pozneje dolgo zimo ne bodo več deležni. Klopi v Zvezdi so zanje skoraj rezervirane.

Pod Tivoli pa hodijo mlajši. Mamice še vozijo otročičke na sveži zrak in na sonce, o prostem času, zlasti popoldne prav tja do večera, so vse klopi zasedene Dopoldne pa ima glavno besedo mladina, ki zaseda klopi ob obeh straneh širokega sprehajališča. Kako prijetno je zdaj posedati v dopoldanskem soncu, prižgati cigareto in se pogovarjati! Tako kmalu bodo minuli lepi časi zlate, jasne jeseni, potem pa pride dan, ko bodo delavci odpeljali klopi — in Tivoli bo poslej do pomladi skoraj prazen. Oživel bo le v lepih zimskih nedeljskih dopoldnevih.

Lepo jim gre delo od rok

Za Ljubljanico pridno napredujejo dela pri zidanju nove tržnice, ki jo je naše mesto že tako pogrešalo. Zdaj lahko že vidimo, kako bodo približno izgledale. Pridnim delavcem gre delo lepo izpod rok. Pri svojem poslu imajo vselej na drugi plati Ljubljanice dovolj opazovalcev.

Dobili bomo aprovizacijski urad

Ljubljanski časnikarji so včeraj dopoldne dobili na mestnem tržnem uradu pojasnila, kako bo mestna občina nastopila proti draginji in kako bo poskrbela, da bo v Ljubljani dobiti vsak čas zadosti najnujnejših življenjskih potrebščin. Zamisel je vse hvale vredna.

Pred nedavnim je na trgu kar na lepem zmanjkalo krompirja, ker je bila cena maksimirana. Občina je za prvo silo odstranila to nevšečnost, ker je kupila osem vagonov krompirja, ki ga je začela prodajati na drobno po 1.50, na debelo pa po 1.40 din za kg. Ljudje pa so se kmalu začeli pritoževati, da ta krompir ni tako dober ter da se preveč razkuha. Na mestnem tržnem uradu so ugotovili, da je to res, vendar so dognali, da krompir ostane cel in kompakten, če daš v lonec le malo vode, tako da ga skuha sopara. Pri kuhanju v sopari mora biti pokrovka na loncu. Ne glede na pritožbe pa je bilo zdaj prodanega že okrog 8000 kg krompirja.

Tudi za druga živila skorajda ni pričakovati, da bi se pocenila zaradi velike ponudbe. Zato pa je mestna občina zdaj sklenila, da bo ustanovila poseben protidraginjski in aprovizacijski odbor z lastnim, stalnim uradom. (Doslej je imela prehranjevalni odbor, ki je skrbel, da si je občina nabavila nekaj najpotrebnejših zalog za nekakšno železno rezervo, da bi ob morebitni stiski prebivalstva ne bilo treba stradati, ampak bi bilo vsaj za prve čase preskrbljeno z življenjskimi potrebščinami.)

Ta aprovizacijski odbor naj bi poskrbel za zadostne količine fižola, čebule ter drugih najnujnejših živil. Poskrbel bo pa tudi za potrebno zalogo drv.

Odbor bo sestavljen iz strokovnjakov, v njem bodo pa tudi zastopniki konsumentov iz vseh slojev prebivalstva, zlasti pa iz vrst delavstva. Protidraginjski in aprovizacijski urad bosta skupno določevala cene na drobno v smislu uredbe o maksimalnih cenah. Treba pa bo najprej preskrbeti kredite za nabavo živil. Mestna občina je že oskrbela potrebna denarna sredstva na večih krajih, pripravljena pa je utrpeti v najneugodnejšem primeru pri aprovizacijskem odboru tudi nekaj izgube. To menda dovolj razločno priča, da bo občina delala res za koristi prebivalstva. Kočljiva je ena točka, dejstvo, da se cene do sedaj še niso ustalile. Drugekrati so cene pridelkom navadno padale prav do konca novembra. Če bo letos tudi tako, je vprašanje, važno pa je, da bo aprovizacijski odbor lahko začel svoje delovanje, ko bodo cene vsaj delno urejene.

Aprovizacijski urad bo začel z delom, kakor hitro bodo zagotovljena potrebna denarna sredstva. Jasno je, da ta urad ne bo tako deloval kakor so aprovizacijski uradi poslovali med preteklo svetovno vojno. Pomagal bo le resnično revnim slojem ljubljanskega prebivalstva, katere je draginja najobčutnejše zadela.

ZGREŠENI STREL

56

»Da, prav imate,« mu je odgovoril Slad in nadaljeval: »V Verini sobi ni ostal dolgo. Tu je stlačil tisto kuverto z denarjem, denar, Jimov nož, Edwinovo nožnico in ključ od predala v Sallyjino torbico in poslal Bandilla, naj takoj skrije dekle v dvigalo in naj takoj odide iz hiše ter skrije torbico na določenem kraju. Bandillo ni bil nič preveč navdušen nad tem novim ukazom, vendar mu ni drugega preostalo, ker je vedel, da so krogle v tovarnarjevem samokresu pripravljene. Torebiti ga je tudi žena nagovarjala, ker se je bala za njegovo življenje. Bandillo je končno ubogal, nataknil tisto krinko, ki mu jo je dal Towley, ostalo pa že vse veste. Bandillo je skril Sally, ni pa mogel takoj oditi iz hiše, ker je imel Peel opravilo v kabinji. Zaradi tega se je umaknil za trenutek v klet. Ko pa je Peel odprl kletna vrata, pa je Bandillo pobegnil ven. Vi tudi veste, kaj se je dogodilo na tistem malem jezeru. Ni dvoma, da je bilo treb precej junaštva in požrtvovalnosti za skok v tako ledeno mrzlo vodo.«

»Torbico je skril v tisti hišici, ali ne?« je vprašal Broley.

»Da. Toda meni se zdi, da bi se mu vse kakor posrečilo pobegniti, če ne bi začel reševati tistih dveh policajev.«

Nadzornik Slad je obstal.

»Mislim, da mi ni treba več pojasnjevati. Tista kri, ki smo jo našli na Verinem obrazu in katera nas je prvi hip tako presenetila, je bila kri njenega moža in sicer iz majhne rane, katero je dobil, ko je zagrabil kljuko na oknu. Sally Ruvan se je zmotila, ko je povedala, da je slišala oba v pogovoru, med tem ko je bila sama privezana ob lestev pod oknom. Še neka majhna podrobnost: spominjate se, da smo v albumu ubitega Huberta našli košček odtrganega papirja na mestu, kjer se je prej nahajala neka fotografija. To fotografijo je v resnici iztrgal Bandillo v trenutku svoje raztresenosti... Pač pa je bila tovarnarjeva zamisel, da je treba tisti, na videz ukradeni denar, iz jeklene blagajne vtakniti v torbico Eve, Harryjeve žene, in s tem povzročiti spet nov sum. To je bila nedvomno silno prepredena zamisel. Denar mu je po sporazumu izročil Haverill. Sicer pa še nekaj. Tisto pisemce, ki se začenja z besedama »draga Vera«, katerih odtisk smo našli na pivniku v tajnikove sobi, ni prihajalo od Bandilla, temveč od Haverilla, ki je storil še en obupen poskus, da bi si pridobil žensko, ki jo je kot nor ljubil... Taisti človek, ki ga je Terry videl, je bil zares Haverill. Smuknil je v Bandillovo sobo, ko je videl ljudi tekati po stopnicah. Ko si je ogledal stvari, ki jih je potegnil iz jeklenega predala, mu je šinila v glavo misel, da bi napisal pismo Veri. Zaradi tega pisma se je Vera zelo vznemirila in je takoj stekla k svojemu očetu. Ali se spominjate, da smo jo srečali? Pritoževala se nam je, da jo boli glava in da gre k očetu po aspirin? Towley je to zelo rad sprejel, ker je s svojim prihodom prekinila šahovsko partijo, katero je igral z odvetnikom Staridgejem. V jedilnici je bila tedaj za odvetnika že pripravljena steklenica z zastrupljenim whiskyjem... Jim, ki je trdil, da mu je poznan Haverilov obraz, je imel popolnoma prav: verjetno ga je videl, ko je prihajal k Towleyu v tovarno, da se je dogovoril... Tedaj je prihajal seveda brez brk, katere si je nataknil na tovarnarjevo zahtevo. Toyley je hotel na ta način prepre[illegible] da bi ga spoznal njegov svak Hubert v primeru, če bi ga slučajno srečal v hiši. Kakor vidite, je Towley mislil na vse in je vpoštetal vse, kar bi moglo vplivati na njegove načrte. Včasih se mi zdi, da je upošteval še preveč možnosti, kar ga je nazadnje tudi ugonobilo. Torej, zdi se mi sedaj, da sem vam pojasnil vse tajne Ruvanovega gradiča v tisti usodni noči...«

»Tista noč je, kakor se zdi, malokomu prinesla srečo,« je pripomnil Slad. »Samo Sally in dvojčka bosta dobila svoj delež od tistih petdeset tisoč funtov šterlingov.«

»Ne, bratje in sestre so se med seboj dogovorili, da bodo skupno razdelili ves denar na sedem deležev. Več pa ne bodo dobili, ker bo vse ostalo imetje pripadlo malemu Rogerju, ki je glavni in edini dedič.«

»Kje pa je ta dečko?«

»Kolikor vem, ga je Haverill oddal nekam v rejo.«

»Upajmo, da bo temu dečku denar prinesel več sreče, kakor pa ostalim pred njim,« je modro pripomnil Calam.

»To je bila zares usodna noč...« je hotel reči Broley.

»Saj ni nič čudnega,« mu je odgovoril Anthony Slad. »Vse se je bilo dogodilo trinajstega.«

— KONEC —

Naš novi listek:

Pajk z Zlate ceste

Zanimiv, napet kriminalni roman, ki ga je napisal Van Vyke Mason. Priobčevati ga bomo pričeli v jutrišnji številki

Od tu in tam

Trgovinski minister dr. Andres, ki se že več dni mudi v Grčiji, je te dni obiskal Olimpijo in si ogledal zgodovinske izkopanine. Prav tako si je v okolici Aten ogledal še druge zgodovinske znamenitosti. V ponedeljek je bil sprejet pri grškem kazovali film o proslavi Majkovačke bitke, ki je red Feniksa. Jutri zvečer pa se bo odpeljal iz Aten spet v Belgrad.

Belgrad je že oskrbljen s potrebnim kurivom za zimo. Mestna občina je zaprosila vojno ministrstvo, da ji je odstopilo okrog 250.000 kubičnih metrov drv, katere so bile iz državnih gozdov pripravljene za vojsko. Občina je določila tudi stalno ceno za drva, in sicer na temelju paritete Banjaluka po 110 dinarjev kubični meter bukovih drv. Ostali primanjkljaj pa bo skušala občina pokriti s povečanim dovozom rjavega premoga, katerega je pri nas polno, posebno pa so bogati nekateri premogovniki v Bosni. Tudi v Sloveniji priporočajo oblasti, naj bi ljudje v večji meri uporabljali za kurjavo rjavi premog, katerega je veliko na zalogi, saj je velenjski rudnik znan kot bogat premogovnik. Posebno za kurjenje z lignitom je priporočljivo za tiste, ki so vajeni kuriti z drvmi, kajti rjavi premog ima večjo ogrevalno moč, obenem pa je cenejši kakor pa so drva.

Odvetnika, ki je rubil občino, je oklofutal župan v Srbobranu v Vojvodini. Proti tamkajšnji občini je vložila tožbo škofija za odškodnino, ker je občina brez dovoljenja dolga leta uporabljala neko poslopje, ki je bilo last rimskokatoliške cerkvene občine. Tožiteljico je zastopal odvetnik Dragičević, ki pa se ni oziral na sporazum, ki ga je škofija medtem sklenila z občino, da se bo vsa stvar mirno rešila in da bo občina brez sodnega procesa izplačala posebno odškodninsko svoto. Odvetnik je dobil od sodišča pravico rubežni in je prišel s svojimi ljudmi v občino in hotel enostavno občinsko blagajno odnesti. Župana pa je to dejanje tako razburilo, da je pristopil k odvetniku in mu prisolil nekaj krepkih zaušnic, da se je odvetnik zvrnil. Odvetnik pa je potem navzlic dogodku dal odpeljati mestno blagajno, toda občina se je pritožila na sodišče, katero je potem blagajno velelo odnesti nazaj na občino. Meščani pa so poslali deputacijo škofu Budanoviču, naj skuša spor urediti brez posredovanja oblastnih odvetnikov na miren način in v sporazumu z občino.

V Skoplju je štiri mesece trajal poseben tečaj za izvežbanje civilnih pilotov in pilotov za športna letala. Tečaj je priredil tamkajšnji Aeroklub. Na tečaj se je priglasilo 35 učencev, ki so se štiri mesece urili v letenju in pilotiranju z motornimi letali. Na zaključku tečaja so tečajniki polagali praktični izpit in jih je 34 izpit uspešno položilo. Tako se je kader jugoslovanskih civilnih letalcev spet povečal za lepo število.

Dveleten otrok se je zažgal in zgorel v Belgradu. Marija Radosavljević, žena poštarja, je doma pripravljala paradižnike za vlaganje. Pripravljene je imela vžigalice, da bi prižgala tudi ogenj v štedilniku, toda nečesa se je medtem spomnila in stopila v klet. Ko pa se je čez nekaj časa vrnila, je našla otroka v plamenih in dušečega se v dimu. Preden je mogla kaj pomagati, je otrok od opeklin umrl. Deček se je bil priplazil do vžigalic in eno prižgal. Pri tem pa se je vnela njegova oblekca in otrok je bil na mah ves v plamenih.

Mesarja in eno trgovko je poslala policija v Subotici na prisilno bivališče v Debar v Južni Srbiji na meji ob Albaniji. Mesar je imel na zalogi nekaj masti, pa jo je prodajal dražje kot bi smel, nekaterim ljudem pa je sploh ni hotel prodajati. Trgovka pa ni hotela prodajati olja. Policija pa je potem našla pri njej 50 litrov olja, nakar jo je poslala skupaj z mesarjem za mesec dni v Debar. Obenem je trgovko sodišče obsodilo na trideset dni zapora in 50.000 dinarjev denarne kazni. V Splitu so zaradi podobnih pregreškov sodišča obsodila šest trgovcev na zapor.

Za konec septembra je bil v torek nenavadno vroč dan v vsej državi. Kakor pri nas v Sloveniji, je bilo toplo ali celo bolj vroče v drugih delih države. V Belgradu so izmerili v senci 30.5 stopinj vročine, v Osijeku pa celo 42 stopinj. V vseh krajih so se spet pojavili kopalci, ki so zaradi deževja izgubili precejšen del letošnje kopalske sezone. Vremenoslovski strokovnjaki v Belgradu so rekli, da je prišel topli val iz Španije ter od severa, obenem pa so pristavili, da takšno vreme ne bo dolgo trajalo.

Kakor napovedujejo v Belgradu, pripravlja vlada novo uredbo, s katero bo omejila uporabo motornih vozil, zlasti za praznike in nedelje. Omejitev je povzročilo pomanjkanje pogonskega goriva in še bolj pomanjkanje gumijastega blaga za motorna vozila. Zaradi blokade in prenehanja izvoza iz Anglije je tudi italijanska tvrdka Pirelli, ki je oskrbovala skoraj ves Balkan z gumami, prenehala obratovati. Tudi naše domače zaloge gumija so se tako zmanjšale, da so morali skoraj vsi obrati prenehati z delom. Kakor poročajo, bo posebna uredba omejila promet z vozili ob nedeljah in praznikih, in sicer bo prepovedan promet od 10 zvečer do 6. zjutraj. Pomanjkanju bencina pa je kriva draginja in devize, s katerimi je treba to blago plačevati. Država rabi sedaj devize za druge bolj nujne potrebe in zato ne more dovoliti, da bi se porabljale za nakup luksuznih predmetov. Kar pa je bencina na zalogi, ga uporabljajo za druge namene.

Jugoslovansko-nemška gospodarska komisija, ki že od petka zaseda v Belgradu, je kot svoj prvi sklep objavila, da bo poslej veljala nemška marka pri nas 17.82 din in ne več 14.80, kakor doslej. Obenem so bile določene nekatere olajšave za plačevanje tistega v Nemčiji kupljenega blaga, ki je bilo naročeno do 25. septembra ali pa je do tega termina že prispelo v našo državo. Prav tako so se delegati sporazumeli tudi o trgovinski izmenjavi in načinu plačevanja za blagovni promet med našo državo in državami, katere je Nemčija v vojni zasedla.

Redno potniško zvezo med Pirejem in Newyorkom bo vzdrževala potniška ladja Zetske plovidbe d. d. »Lovćen«. Na tej ladji je pred nedavnim izbruhnila stavka, ko je ladja priplula iz Odese in se ustavila v Carigradu. Mornarji so zahtevali, da jim lastnik ladje poviša mezde in da poseben dodatek zaradi tveganosti vožnje. Ker lastnik ni ustregel zahtevi mornarjev, so mornarji zapustili ladjo in odpotovali po suhem v domovino. Kapitan ladje je moral nato najeti grške mornarje, da so ladjo pospremili do Pireja, kamor so spet prišli jugoslovanski mornarji in ladjo prevzeli. Kakor je objavil lastnik, bo »Lovćen« odslej vozil edinole potnike v Ameriko, kajti vse vojskujoče se države so dovolile ladji nemoten prehod skozi Sredozemsko morje. Kakor poročajo, so na ladji vsa mesta že razprodana in bo torej s polnim tovorom romala v Ameriko. Tako bo nova zveza ena izmed redkih prometnih zvez Amerike z Evropo.

Na željo mnogih še enkrat ponavljamo češki film

Veseli bohemi

Danes zadnjikrat! Velezabavna opereta! V glavni vlogah: Jarmila Kširova, Hana Vitova, A. Novotny in drugi! KINO UNION, tel. 22-21 Ob 16., 19. in 21. uri

Gibanje cen in naraščanje draginje v času od 1. julija do 15. septembra

Ljubljana, 26. septembra.

V razdobju od 1. julija do 15. septembra so bile cene neustaljene in neenakomerne. Moka se je prodajala po vseh mogočih cenah. To velja za koruzno moko še danes. Isto je veljalo dolgo tudi za pšenično moko. Sedaj smo dobili za njo povsem nove, deloma normirane cene, ki se dajo s prejšnjimi težko primerjati. Naj bo v tej zvezi poudarjeno, kako mora vplivati na višino vzdrževalnih stroškov že samo razmerje, v katerem bo trošil poslej kdo krušno moko, ki je po 5 din in belo moko, ki je po 9 din.

Zadnji čas je prišla v gibanje tudi slanina in mast. Tu so cene v stalnem porastu. Cene koruzi in koruzni moki so še visoke. Verjetno pa je, da bodo znatno padle, ko se pojavi na tržišču nova žetev. Isto velja za nekatere deželne pridelke, predvsem za krompir in fižol. Olje je doseglo istotako silno visoke cene, ki se najbrž ne bodo držale na dosedanji višini, ko pride na trg olje iz novo pridelanih surovin. Tudi riž nima prave cene, dokler ne bo prišel k nam zopet po redni poti na podlagi trgovskega dogovora z Italijo. Razumljivo je, da je v takih razmerah težko sestaviti račune vzdrževalnih stroškov. Taki računi se dajo težko primerjati s prejšnjimi osnovami ali z drugimi sličnimi računi. Razlike so lahko zelo znatne, kakršne so pač osnove teh računov. Bolj ko kedaj je sedaj potrebno tudi obrazložiti, na kakih osnovah so indeksni računi sestavljeni. Zato prilagamo za najvažnejši del za prehrano, osnovo v celoti temu poročilu.

Ker je postalo kljub vsem zgornjim težavam po tolikih spremembah nujno potrebno, da se indeks vzdrževalnih stroškov vendarle sestavi, je bil sestavljen tak indeks po stanju z dne 15. septembra.

Pri svinjskem mesu in masti smo računali že s cenami, ki jih 15. septembra sicer še nismo imeli, a jih bomo imeli v par dneh povsod, kjer smo odvisni v tem času izključno od uvoza svinj vojvodinskega izvora. Pri beli moki smo računali z 10% konzumom bele in 90% konzumom krušne moke, enako, kakor se moka melje danes. Pripomniti pa se mora, da je v Sloveniji bele moke že danes preveč, medtem ko krušne primanjkuje. Pri olju smo vstavili v račun drago olivno olje v kantah, ker drugega olja trenutno ni na trgu.

Indeksni račun smo sestavili zopet za dva tipa dohodkov. Tip A predstavlja rodbino nekvalificiranega delavca, ki je imel septembra 1939 1000 din mesečnih rodbinskih dohodkov; tip B predstavlja rodbino nižjega zasebnega ali javnega nameščenca ter bolje kvalificiranega delavca, ki je imel septembra 1939 na mesec okrog 2.100 din rodbinskega zaslužka.

Račun vzdrževalnih stroškov za oba tipa je naslednji:

I.

Rodbina nekvalificiranega delavca (Tip A):

	15. sept. 1939:	15. sept. 1940:	Podražitev:
Živila	530	812	53
Obutev	33	43	30
Obleka	100	140	39.5
Kurjava	65	96	48
Razsvetljava	20	25	30
Stanovanje	160	160	—
Rodb. urna plača	4.54	6.38	= 40.5%

II.

Rodbina nižjega zasebnega in javnega nameščenca kvalif. delavca, (Tip B):

	15. sept. 1939:	15. sept. 1940:	Podražitev:
Živila	869	1289	48
Obutev	62	80	30
Obleka	208	280	39.5
Kurjava	215	294	36.5
Razsvetljava	50	50	—
Stanovanje	450	450	—
	1.854	2.443	32%

V obeh indeksnih računih se ni upoštevalo potrošnjo pijač, alkohola, začimb, kakor tudi ne razni izdatki za pohištvo, inventar, razvedrila in kulturne potrebščine. Zato v sestavi z dne 15. septembra ni izrabljen cel rodbinski dohodek (pri tipu A 10%, pri tipu B 14%).

Indeks draginje se je povzpel po tem računu pri tipu A od 26% v juliju na 40.5% na dan 15. septembra, torej za celih 14%! Pri tipu B pa od 20.2% na 32%, torej za 12%.

Podražitev je v obeh primerih silno visoka in ne more ostati brez vpliva na višino mezd in plač.

Rekli smo že, da je pričakovati, da bodo cene pri krompirju, koruzni moki, olju, najbrž v kratkem nižje, kakor smo mi računali. Omenili smo tudi, da smo že računali s podražitvijo svinjskega mesa in masti, s katero moramo v Ljubljani v par dneh računati. Nismo pa še računali z manjšo podražitvijo sladkorja, ki jo je tudi pričakovati. Cena svinj je še neustaljena in lahko s padcem koruze zopet pade. V podrobnosti so se računali stroški za prehrano takole:

Stroški za prehrano za rodbino tipa A in B.

	Letna potrebščina v kg in l A	B	Cena za enoto sept. 1939	sept. 1940	Izdano letno za hrano sept. 1939 A	sept. 1939 B	sept. 1940 A	sept. 1940 B
Meso goveje	35	70	12.—	15.—	420.—	800.—	525.—	1.050.—
Meso telečje	2	37	13.—	16.—	26.—	488.—	32.—	592.—
Meso svinjsko	6	31	16.—	23.—	96.—	496.—	138.—	713.—
Mast svinjski	45	70	19.—	28.—	855.—	1330.—	1260.—	1.960.—
Moka pšenična	420	510	2.90	5.50	1218.—	1379.50	2310.—	2805.—
Moka koružna	210	95	2.—	5.50	420.—	190.—	945.—	427.50
Krompir	320	350	1.—	2.—	320.—	350.—	640.—	700.—
Fižol	45	45	4.—	6.—	220.—	220.—	270.—	270.—
Riž	20	27	8.—	14.—	160.—	216.—	300.—	405.—
Mleko	350	620	2.—	2.50	700.—	1240.—	875.—	1550.—
Surovo maslo	3	9	36.—	44.—	108.—	234.—	136.—	396.—
Olje olivno	17	30	18.—	40.—	306.—	680.—	540.—	1200.—
Jajca	225	600	0.85	1.50	191.25	510.—	240.—	900.—
Sladkor	40	75	15.50	15.50	620.—	1162.50	620.—	1162.50
Rio kava pr.	2	4	77.—	110.—	154.—	308.—	220.—	440.—
Kolinska kava pr.	7	8	19.—	22.—	133.—	152.—	154.—	176.—
Žika kava ž.	8	12	13.—	17.—	104.—	156.—	136.—	204.—
Sol	25	25	2.75	2.75	68.75	68.75	68.75	68.75
Zlatorog milo	18	25	11.50	16.—	207.—	287.50	288.—	400.—
Soda	20	20	2.—	2.50	40.—	40.—	50.—	50.—
Skupaj					6.367.—	10.438.25	9.747.75	15.468.75

Cene trdih, žaganih, na dom pripeljanih drv so se računale s 115 in 170 din. (1. sept. 1939 odnosno 1. sept. 1940.)

Pri manufakturi smo pregledali tovarniško podražitev nekaterih vzorcev, ki so pod kontrolo cen in ugotovili tele podražitve:

Pregledano število	Povprečna podražitev:
vzorcev 46 molinosa . . .	35%
vzorcev 5 kretona	33%
vzorcev 9 flanele	36%
vzorcev 4 flanele	55%
vzorcev 10 navad. sukna . .	20%
vzorcev 3 šajaka	25%
vzorcev 33 platna	33%
vzorcev 5 domačega platna .	50%

Po statistiki uvozne trgovine se je podražil z julijem surov bombaž za 28%, uvožena bombaževa preja pa za 52%. Prediva iz umetne svile so se podražila za 35%.

Bolj se je podražila volna in volnena preja (za 85% volna, za 50% volnena preja).

Podražitveni odstotek pri manufakturi je povsem odvisen od tega, kakšen odstotek se troši čiste bombaževine in umetne svile, ki se je v povprečju tako podražila nad 35% in čiste volne, ki se je podražila v povprečju po naši cenitvi nad 60%, medtem, ko so se povišale cene nekaterih kvalitetnih volnenih tkanin tudi za 100%.

Jugoslovanska atletska reprezentanca za Carigrad

Vrhovna atletska zveza je za XI. balkaniado, ki bo v dnevih 5. in 6. oktobra v Carigradu, določila naslednjo reprezentanco: za 100 m: Stevanović, Račić; za 200 m: Stevanović, Račić; za 400 m: Despot Klinar; za 800 m: Srakar, Oberšek, Marković; za 1500 m: Košir, Flass; za 5000 m: Kotnik, Košir; za 110 m zapreke: Banščak, dr. Buratović; za 400 m zapreke: Banščak; za kroglo: Kovačević, Vučević; za disk: Čurčić, Vučević; za kopje: Markušić, Mausar; za kladivo: inž. Stepišnik, Gojič; za skok v višino: Abramović, Živković; za skok v daljino: Lazarević, Lenert; za troskok: Lazarević, Vučević; za skok s palico: Lenert, Bakov in za štafeto 4 krat 100 m: Stevanović, Jovanović, Radonjić in Račić. — Naši izbranci potujejo v Carigrad dne 1. oktobra zvečer iz Belgrada. Vsi izvenbelgrajski atleti se morajo ta dan ob 23 javiti vodstvu na železniški postaji.

Zgoraj imenovana atletska reprezentanca je bila sestavljena v torek v Zagrebu. Tedaj je bil namreč v Zagrebu inž. Ljubomir Simić, tehnični referent Srbske atletske zveze in atletskega saveza kraljevine Jugoslavije v Belgradu. Prisostvoval je seji hrvatske atletske zveze in je bil tam sprejet zgoraj omenjeni sklep. Reprezentanca je sestavljena dokončno z izjemo tekmovalcev, ki bodo tekmovali na 400 m preko zaprek. Zaenkrat je določen le Banščak, dočim bo med Rosenbergom, Ehrlichom in Poljšakom izbirna tekma v soboto pri Haškovem mitingu v Zagrebu. Zmagovalec bo potem naš drugi reprezentant pri teku na 400 m preko zaprek v Carigradu.

Atletski savez kraljevine Jugoslavije v Belgradu je dobil od minsitrstva za telesno vzgojo podporo 90.000 din. Del tega denarja in sicer 30.000 dinarjev bo atletska zveza kraljevine Jugoslavije porabila za pot v Carigrad, ostalih 60.000 dinarjev pa je določenih za atletski triboj Ljubljane, Zagreba in Belgrada, ki bo 18., 19. in 20. oktobra v Belgradu.

Žepar izmaknil na mariborskem sejmišču 21.000 din

Maribor, 25. sept.

V Mariboru imamo že nekaj časa opravka z žeparjem ali žeparico, ki zna na zelo spreten način izmikati denarnice iz tujih žepov. Do sedaj se je ta nepridiprav udejstvoval samo na trgu, posebno ob tržnih dneh. Skoraj vsak dan je bila policiji javljena kakšna žepna tatvina. Storilec pa je dobil vsakokrat le manjši plen, ki je redkokdaj presegel nekaj sto dinarjev, saj mariborske gospodinje nimajo navade nositi s seboj na trg denarnic z večjimi zneski. Toda včeraj dopoldne se je posrečila žeparju tatvina, ki je gotovo še njega samega presenetila. Podal se je dopoldne na sejmišče, kjer je bil živinski sejem, ki je imel veliko obiskovalcev, tako da je bila na sejmišču huda gneča. Prilika je bila kot nalašč za njegove spretne prste, s katerimi je segel v zadnji hlačni žep prekupčevalca za živino Stanka Semeniča iz Kamnice. Tako narahlo je potegnil iz tega žepa listnico, da Semenič niti najmanj ni začutil tuje roke. Listnica pa je bila nenavadno »rejena«, ker je Semenič vzel s seboj na sejem 21.000 din. ker je mislil nakupiti precej živine. Imel je 13 bankovcev po 1000 din, pet po 500 in 55 po 100 dinarjev. Tatvino je prijavil policiji, ki pa že itak dolgo časa stika za žeparsko nadlogo.

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v C° največja	Temperatura v C° najmanjša	Relativna vlaga v %	Oblačnost od 0—10	Veter (smer, jakost)	Padavine m/m	Padavine vrsta
Ljubljana	764·8	24·4	13·0	89	10	NE_1	—	—
Maribor	764·4	25·9	13·0	80	10	SE_2	—	—
Zagreb	761·6	27·0	10·0	90	5	0	—	—
Belgrad	762·8	31·0	15·0	80	2	0	—	—
Sarajevo	764·3	27·0	8·0	70	0	0	—	—
Vis	763·9	22·0	18·0	70	0	SSW_1	—	—
Split	763·4	27·0	17·0	70	0	0	—	—
Kumbor	762·8	25·0	17·0	90	0	NE_1	—	—
Rab	763·3	23·0	18·0	80	4	SSE_4	—	—
Dubrovnik	764·0	27·0	17·0	80	2	SE_2	—	—

Vremenska napoved: Spremenljivo oblačno in nekoliko hladnejše vreme.

Koledar

Danes, četrtek, 26. septembra: Vigilij.
Petek, 27. septembra: Kozma.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška c. 48.

Putnikova izleta v nedeljo: Trebnje-Čatež in vinorodni Ostriž pri Metliki.

Pošiljke v Belgijo. Mednarodni poštni urad v Bernu razglaša, da je dovoljeno pošiljati v Belgijo samo navadna pisma in dopisnice, ostale vrste pošiljk in priporočene pošiljke niso dovoljene. V naslovu pošiljk mora biti označba »Belgien«, pošiljke se odpravljajo preko Nemčije. Pisma in dopisnice morajo biti pisane v nemškem, francoskem ali flamskem jeziku. — Direkcija pošte, telegrafa in telefona v Ljubljani.

Pojasnilo glede pošiljanja paketov vojnim ujetnikom in interniranceni na ozemlju vojskujočih se odnosno okupiranih držav. V pojasnilih, ki smo jih priobčili pred kratkim glede pošiljanja paketov vojnim ujetnikom in interniranceni, smo navedli pod točko 1., da se morejo za Nemčijo, Dansko, Norveško, Češko-moravski protektorat, generalni Poljski Guverneman in Italijo pošiljati paketi do 20 kg teže, kakor tudi vse ostale pisemske pošiljke. Ker je carinska pošta v Ljubljani sprejem in odpravo takih paketov odklonila, smo se obrnili na Glavni odbor Rdečega križa za pojasnilo, nakar smo prejeli pojasnilo z dne 21. t. m., da je naše pojasnilo glede teže paketov točno, v kolikor tiče poštnih uradov, t. j. da poštni uradi sprejemajo pakete do navedene teže. Vendar nas opozarja Glavni odbor, da morajo stranke v primerih, kadar pošiljajo pakete preko 1 kg teže in vrednosti preko 50 din, zaprositi po sedaj veljavnih carinskih predpisih Narodno banko, da jim izda predmetno dovoljenje. To dovoljenje pa se zelo težko dobi.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Drama. — Začetek ob 20. uri:

26. sept., četrtek: Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Red Četrtek.
27. sept., petek: Razvalina življenja. Red Premierski.
28. sept., sobota: Romeo in Julija. Red B.
29. sept., nedelja: Razvalina življenja. Izven.

Opera — Začetek ob 20. uri:

28. sept., sobota: Fidelio. Otvoritvena predstava. Red Premierski.
29. sept., nedelja; 30. sept., ponedeljek in 1. okt., torek, zaprto.

P. n. občinstvu sporočamo, da bo od 27. t. m. od petka dalje dnevna blagajna v Operi odprta od pol 11 do pol 13 in od 15 do 17 popoldne.

Celjske novice

Na snočnjem občnem zboru fantovskega odseka Celje I je bil za predsednika izvoljen Tone Vrabl, za prvega podpredsednika pa inž. Jože Vrabel, za prvega podpredsednika pa inž. Jože Brodnik. Za predsednika celjskega fantovskega okrožja pa je bil izvoljen Vanči Vrabl, za predsednico dekliškega okrožja pa Milka Vrabl.

Celjska policija je aretirala danes zjutraj nekega Srba iz Braničeva pri Požarevcu. Mož je imel pri sebi 12.000 din gotovine. Policija je prepričana, da ima aretirani na vesti gotovo kak prekršek in ga je zato pridržala v zaporih.

Snoči so aretirali 55 letnega brezposelnega strojnika Streicherja, ki je ukradel v Kirbiševi gostilni natakarici torbico in potem denar zapravil. Aretiran je bil včeraj tudi 37 letni trgovski pomočnik Alojzij G., ki se je na povratku od vojakov ustavil v Celju in tam kradel. Tako je nekemu brivcu odnesel britev in jo sosednemu brivcu spet prodal. V Spodnji Hudinji je ukradel ženski plašč in ga potem prodal za smešno ceno 50 dinarjev.

Več nemških državljanov v Celju je dobilo od nemških oblasti pozive za odslužitev vojaškega roka v Nemčiji.

Zborovanje lavantinskih organistov

Maribor, 25. sept.

Včeraj je bil v Mariboru občni zbor stanovske organizacije organistov lavantinske škofije, ki ga je vodil predsednik Avg. Ulaga, organist pri Sv. Juriju ob Taboru, ki je podal tudi obširnejše poročilo o delovanju društva v minuli poslovni dobi. Predsednikovemu poročilu sta sledili tajniško in blagajniško poročilo, nakar se je okoli stanovskih vprašanj lavantinskih organistov razvila živahna debata.

Predvsem so organisti razpravljali o svojem gmotnem mpoložaju, ki je še vedno v dobršni meri odvisen od obveznih ali prostovoljnih zbirk, ki so včasih zaradi slabih letin zelo pičle. Organisti so mnenja, naj se zbirke sploh odpravijo, namesto njih pa naj bi organisti dobivali stalno plačo, ki naj bi jo dajal cerkveno konkurenčni odbor. Banski svetnik Kuder, ki je bil na občnem zboru navzoč, je pojasnil, da je že na lanskem zasedanju banskega sveta poudarjal, naj prispevke za cerkveno konkurenčni odbor pobirajo davčne uprave prav tako, kakor jih pobirajo za šolske občine odnosno odbore. Društvo je stavilo predlog, naj bi banska uprava skupaj z ordinariatom izdelala poseben štatut za organiste, ki bi naj reguliral njih gmotni položaj.

Pri volitvah je bil izvoljen dosedanji odbor s predsednikom Avgustom Ulago, organistom pri Sv. Juriju ob Taboru, tajnikom Franjem Reisnalom iz Žalca in blagajnikom Ivanom Jarhom iz Petrovč. V odbor so bili poleg dosedanjih odbornikov izvoljena še Petek iz Ptuja in Furlan iz Hoč

Skrivnostno jezero v Afriki

V Evropi ne poznamo ognjeniških jezer. Tu jih namreč ni, toda precej jih je v Ameriki — v Severni in Južni — ter v Afriki. Ognjeniška jezera so nastala tako, da se je v ognjeniških žrelih zbrala voda in se tu obdržala, ker ni bilo dovolj močnega odtoka. Med temi jezeri so nekatera zelo majhna, poznamo pa tudi izredno velika. Neka od njih so napolnjena z docela hladno vodo, medtem ko je v drugih topla, da celo zelo vroča voda, pač po tem, ali je ognjenik prenehal delovati ali ne.

Na velikem afriškem otoku Madagaskarju, ki je francoska last, živijo v mnogih takih ognjeniških jezerih prakrokodili, za katere znanost še ni mogla ugotoviti, na kakšen način so zašli tjakaj. Še večja skrivnost za znanost je jezero Chala v pogorju Kilimandžaro.

Kilimandžaro je, kakor znano, pusto pogorje v vzhodnem centralnem delu Afrike. Oba glavna vrhova — Kibo (6010 m) in Mavensi (5355 m) — sta bila dolgo časa za znanost pravi zagonetki. Pokrita sta namreč z večnim ledom in gospodujeta nad vso Afriko. Znano je, da so bili zelo resni učenjaki, ki so verjeli, da bi sredi Afrike bile gore pokrite z večnim snegom. Menili so, da ostro ekvatorialno sonce tega ne dopušča. Danes pa ni več dvoma o tem, da so vrhovi pogorja Kilimandžaro resnični ledeniki, prav tako kakor vrhovi Alp ali Kordilierov.

Vsi ti kraji okrog Kilimadžaro so še vedno zelo slabo raziskani in na zemljepisni karti Afrike najdemo tod še zmeraj bele točke. Prav zaradi tega pa so ti kraji zelo privlačni za pustolovce in popotnike, ki bi si radi obogatili zemljepisno znanje in s svojimi odkritji pomagali drugim znanostim. Vendar pa je teže predreti v predele Kilimadžaro kakor priti do nilskega izvora, kar je v zgodovini zahtevalo življenja tolikih drznih raziskovalcev. Tu ni nikakih poti, prebivalstvo pa je na zelo nizki stopnji omike in tujcem sila neprijazno.

Domačini pripovedujejo čudovite zgodbe o jezerih, ki so na visokih gorah in v katerih domujejo »vragi«. Zdelo se je, da je popolnoma nemogoče priti do teh jezer ne samo zaradi težkih poti, marveč zlasti zato, ker so se vsem takim poskusom z vso silo upirali domačini sami. Sami so se strašno bali iti k prebivališču teh »vragov«, a tudi drugim tega niso dovolili. Pravili so, da »vragov« ne smemo vznemirjati, ker bi se sicer lahko maščevali nad vsem okrajem.

Prav to je bil vzrok, zakaj ameriški raziskovalec J. Thompson ni uspel v svojem poskusu, da bi se preril do ognjeniškega jezera Chala, o katerem je od domačinov slišal toliko čudovitih pripovedk. Pred nekaj leti pa se mu je posrečilo, da je z bogatimi darovi pregovoril nekaj domačinov, da so mu kot nosači in vodniki pomagali na potu do tega čudovitega jezera. Spremljali so ga zares, toda samo do roba pustega ognjeniškega žrela, na dnu katerega se je razprostiralo jezero. A nikakor se niso dali pregovoriti, da bi se približali vodi in so od tega poskusa zavračali Thompsona samega. Zagrozili so mu, da ga bodo ubili, če bi se tega lotil. Tako se je Thompson moral po napol opravljenem poslu vrniti. Videl je sicer skrivnostno jezero Chala, toda na njem ni bil in ni vedel nič natančnejšega o njem.

Pred nekaj dnevi se je posrečilo neki podjetni Američanki, Gertrudi Sheldom iz Bostona, da je dospela do tega jezera. Več sreče je imela kakor njen rojak, ker so jo njeni spremljevalci spremili čisto do jezera. V svoje največje začudenje pa je lahko ugotovila, da jezero res ni prazno, temveč da je obljudeno z nekimi čudnimi »prebivalci«. Ko se je vrnila v Ameriko, je v svojih poročilih izjavila, da v jezeru živijo razne vrste golazni in kuščarjev, ki so današnji zoologiji docela nepoznani. Nedvomno pa imajo veliko podobnost s predpotopnimi saurijci, glede katerih znanost uradno trdi, da so že davno izumrli.

Hotela je tudi izmeriti jezero in ugotoviti njegovo globino, toda to se ji ni posrečilo. Jezero se namreč zdi tako globoko, da bi za merjenje njegove globine bile potrebne naprave, ki jih rabijo pri merjenju Oceana. Njene sonde niso bile dovolj dolge, da bi jezero izmerile. To je seveda domačine še bolj potrdilo v veri, da jezero »nima dna« in da vodi naravnost v domovališče »vragov«.

Povsem razumljivo je, da se je po tem poročilu Gertrude Sheldom zanimanje za to skrivnostno jezero v Afriki nenavadno povečalo. In zdaj se pripravlja velika ekspedicija, ki naj bi to jezero natančno preiskala.

Morda pa le še ne veste . . .

Nekaj minut od Rioma leži posestvo Bourassol, na katerem je velika, toda preprosta zgradba, ki ima nekaj desetin sob. Na tej hiši visi tabla z napisom, iz katere je razvidno, da so tu notri osebe, ki jim sodi francosko državno sodišče v Riomu zaradi krivde za francoski poraz. Tu notri so pripeljali bivšega letalskega ministra La Chambrea ter bivšega ministrskega predsednika Daladiera, da bi bila med zaslišavanjem čim bližje sodišču.

Japonci o „veliki Japonski"

Japonski zunanji minister princ Konoje je pred kratkim pojasnil japonsko zunanje politično stališče. To kratko pojasnilo predstavnika Japonske je vsebovalo načrt o »Veliki Japonski«, ki ne bi obsegal samo azijskega kontinenta, ampak bi nadzoroval tudi ves Pacifik.

Kava in tobak - novost na Japonskem

V Yokohami, poletni rezidenci japonskega cesarja, sredi bujnih krasnih vrtov, ki si jih človeška domišljija komaj predstavlja, živi Hirohito, cesar dežel vzhajajočega sonca. Dopoldne igra golf, popoldne dela. Le pri popoldanskem čaju se na dolgo razgovarja s svojim zvestim sodelavcem princem Konojem.

Toda pri popoldanskem okrepčilu ni na mizici več duhtečega čaja, pripravljenega po starem japonskem načinu, ampak je namesto njega duhteča kava, v škatli zraven nje pa brazilka. Čuden preokret! In princ Konoje piha v zrak svetle kolorabje dišeče cigare kot kak angleški lord...

Po vsej Japonski je danes razpredena silna propaganda, ki priporoča pitje kave in kajenje cigar — to, kar je bilo do pred kratkim še vse tuje. In visoka družba v vsem tem daje lep zgled. Pa zakaj vse to? Razlaga je kaj lahka. Zaradi vojnega stanja v Evropi je silno padla trgovina evropskih dežel z južnoameriškimi državami. Pa tudi izdelki v USA so se podražili. Južna Amerika se je uprla, da bi vse kupovala v USA in bi bila tako gospodarsko od njih odvisna. Južni Američani so sklenili, da bodo rajši poživili trgovino z Japonsko. Južna Amerika je začela Japonski prodajati predvsem tobak in kavo, česar ima v izobilju. Hočeš nočeš se morajo Japonci privaditi na oboje, kajti od tega je odvisen ves japonski izvoz, ki gre kot zamenjava v Južno Ameriko.

Japonski zamah po T.hem oceanu

Časi, ko se je Japonska zanimala samo za azijsko obal Tihega oceana, so minili. V poletu si je podvrgla Mandžurijo, Korejo, začela osvajati Kitajsko, pred dnevi je vdrla v francosko Indokino. Za cilj si je postavila, ne ustvaritev Velike Azije, ampako Veliko Japonsko. Sem naj bi spadalo razen naštetih dežel še vse področje Tihega oceana s Polinezijskimi otoki, otočja pod japonsko upravo, Filipini in tudi na ameriško obalo jim sili pogled.

Toda pot do tega cilja je posuta s trnjem. Naleteli bodo na mnogo ovir. Treba bo iti počasi. Dežele bo treba najprej gospodarsko osvojiti. Po dobro premišljenem načrtu širijo japonski vpliv princ Konoje, vojni minister Abe in zunanji minister Macuoka. V nekaj mesecih bodo odprli veliko letalsko progo, ki bo vezala Tokio z Yokohamo in japonskimi otoki v Pacifiku, predvsem z Japom, ki je osrednji živec tega otočja.

Filipinski problem

Pred vrati Japonske pa leže bogate dežele, ki so gosto naseljene. Te dežele pa so pod vladami tujih držav, čeprav imajo Japonci nanje res velik vpliv. Tu je Tokiu naklonjeni Siam, francoska Indokina, razna posestva v Polineziji pod angleško zastavo, Avstralija in Nova Zelandija, ki mrzlično gradita zračno brodovje, in Filipini, ki so bili do včeraj kolonija USA, danes pa so samo še protektorat. Čez pet let pa bodo neodvisna država, kakor je to domenjeno z USA.

Manuel Quezon, predsednik filipinske republike, je danes v težavnem položaju. Njegova politika je: pridobivanje časa. Dobro mu je znana japonska težnja. In ne vemo, kako bi kaj bilo z obrambo Filipinov, ako bi jih sedaj Japonci napadli, kajti pomorska in zračna oborožitev Amerike bo popolna šele čez 2—3 leta. Za sedaj pa seveda japonskega napada ni pričakovati, kajti dovolj brige jim zadajajo Kitajci.

Medtem ko je Japonska zaposlena s svojo armado na Kitajskem, in trenutek, ko bi se lahko podala še v druge pustolovščine, še ni prišel, pa preveva dežele od Siama do Severne Amerike neka negotovost, neki strah pred jutrišnjim dnem. In, ali niso morda trgovske pogodbe z državami Južne Amerike in otvoritev že omenjene zračne poti do Japa, že v resnici prva sovražna dejanja? Nedvomno pa je, da gremo v Tihem oceanu velikim dogodkom nasproti. Kdaj bo pa kriza prekipela, je težko reči. Mogoče pa ima Quezon tudi prav, ko misli, da bo ameriško brodovje do te krize že takšno, da bo vsakomur lahko kos, oz

Panamski prekop - problem ameriške obrambe

Leta 1904, malo potem, ko je bila proglašena neodvisnost republike Panama, je bil znameniti Panamski kanal svečano otvorjen. Ta kanal veže na najožjem delu Srednje Amerike Atlantski in Tihi ocean. Toda šele po 10 letih, t. j. 15. avgusta 1914 je neka trgovska ladja v prvo preplula kanal. Torej je Panamski prekop prav za prav šele malo časa v službi splošnega prometa.

Gradnjo tega kanala si je zamislil Ferdinand Lesseps, znameniti graditelj važnega Sueškega prekopa. Ampak Lesseps svoje zamisli ni docela izvedel. Francoska družba, ki je podjetje denarno podpirala, je propadla, delo je zastalo, Lesseps je umrl in leta in leta sta imela veter in valovi dovolj časa, da sta napol dograjeni kanal zasipala s peskom. Končno so Amerikanci stari načrt pregledali in dogradili pred leti začeto delo. Pri tem dograjevanju pa so se Amerikanci držali starega Lessepsovega načrta, kar pa ni bilo dobro. Kajti Lesseps ni računal na tako velik razvoj ladjedelništva kakor ga je bodočnost dosegla. Kanal je zgrajen preozko, da bi mogli skozi veliki parniki kot »Normandie«, »Queen Mary« ali velike 40.000-tonske oklopnice. Te ladje-velikanke morajo pač okoli južnega dela Amerike, če hočejo iz enega morja v drugo. Seveda pa je 6000 km daljša pot mnogo bolj neprikladna kot pa 73 km dolg kanal. In da se ne bi pri vednem premikanju ameriškega vojnega brodovja v Panamskem prekopu dogodil kak zastoj, kar bi bilo lahko mogoče, zato so bili v Washingtonu mnenja, da je boljše, če ustanove za vsak ocean samostojno vojno brodovje.

Upravitelj prekopa je utrdil kanalsko posest

Seveda pa zaradi tega ukrepa Panamski prekop ni prav nič izgubil na svoji važnosti, saj gre po tej vodni poti iz leta v leto približno 6000 trgovskih parnikov, nešteto potniških, da ne govorimo o manjših vojaških enotah. 250.000 dolarjev, ki jih plačuje vlada USA vsako leto državi Panama za najemnino, je prava malenkost ob tako ogromnem prometu. Tako imenovana »kanalska zona« je pod upraviteljstvom Washingtona. Osem km široka ozemeljska pasova na obeh bregovih vzdolž vsega kanala, razen obeh mest Panama in Colon, ki ležita na obeh krajih prekopa in spadata pod panamsko vlado, pa sta pod oblastjo upravitelja, ki je neposredno podrejen predsedniku USA. Svoje uradne prostore ima v »palači kanalske zone« v sredini mesta Panama na trgu »Plaza de Francia«. Tu stoji tudi spomenik prvemu graditelju kanala, Francozu F. Lessepsu.

Iz te palače vodi polkovnik Schley obrambne ukrepe in skrbi za zavarovanje Panamskega prekopa, ki je tako važen v ameriškem življenju. Na obeh krajih prekopa je postavil v varstvo kanala mnogo daljnostrelnih obalnih topov. Zelo je poostril tudi kontrolo nad tujci in onimi, ki jih preveč zanimajo vojaške naprave. Pa še druge varnostne ukrepe je izdal. Skratka, v panamski državi ima večjo besedo Schley, kakor pa predsednik države Demosten Arosemena.

Strateški trikot v Karibskem morju

Washingtonska vlada je dala Schleyu tudi pobudo, naj se zanima za »strateški trikot« v Karibskem morju. Karibsko morje je vodovje vzhodno od srednjeameriškega zemeljskega mostu, ki ga veriga Antilskih otokov loči od Atlantskega oceana. Med temi otoki je tudi Porto Rico, ki so ga Amerikanci uredili v letalsko oporišče. Ako pa bi hotele USA še uspešneje varovati Panamski prekop pred sovražnikovim napadom od vzhoda, pa morajo dobiti v last še kak otok južno od Porta Rica. Najprikladnejši za to bi bil Trinidad. In prav zanj so bila pred nedavnim pogajanja med Washingtonom in Londonom, kajti otok je bil do sedaj angleška posest. Angleži pa so ga sedaj prepustili Amerikancem v zakup za dobo 99 let.

S pridobitvijo tega otoka so si Amerikanci ustvarili svoj »strateški trikot« Porto Rico—Trinidad—Panamski kanal. S postavitvijo tega trikota lahko sedaj Amerikanci dokaj mirneje gledajo v bodočnost, pa čeprav bi jih napadel sovražnik od koder koli. Amerikanci imajo sedaj zavarovano Ahilovo peto Panamskega prekopa. Amerikanci so sedaj pripravljeni... — mr.

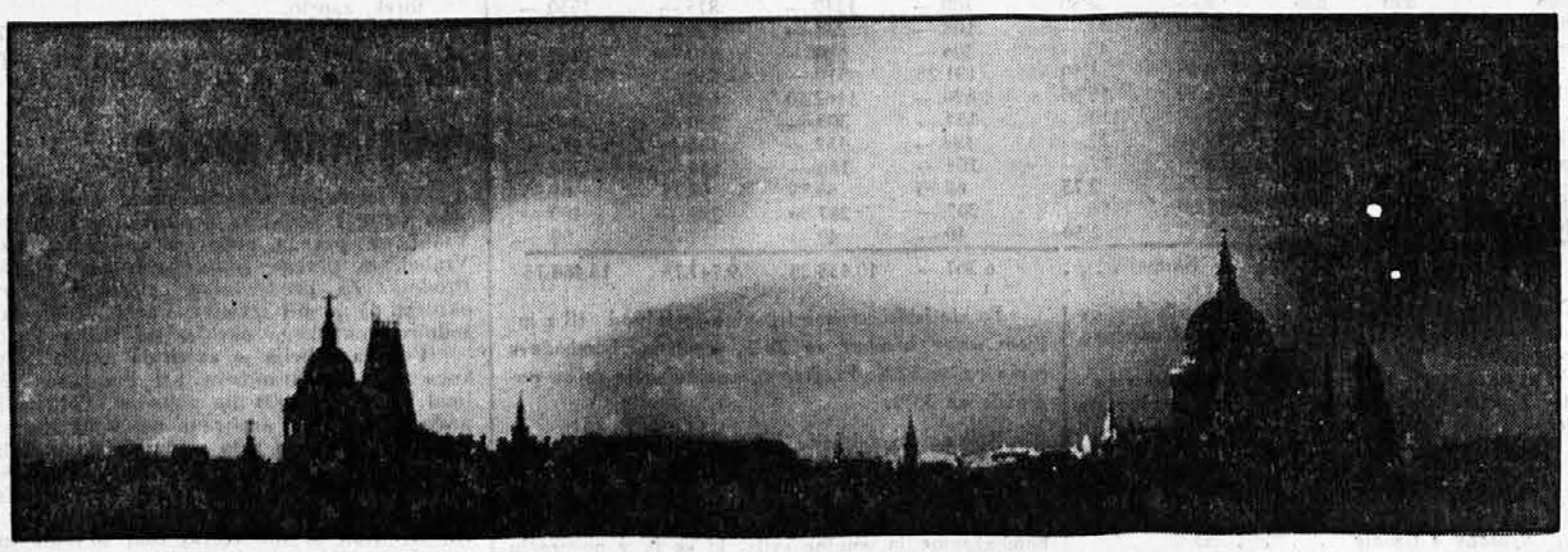

Ognjeni soj nad Londonom ponoči.

Program radio Ljubljana

Četrtek, 26. sept.: Jutranji pozdrav, — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 V modernem ritmu (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Šramel »Ljubljana« — 14 Poročila, 18 Koncert Radij. orkestra — 18.40 Prosvetni spored naše postaje v prihod. letu (ravnat. V. Zor) — 19 Napovedi in poročila — 19.20 Nac ura — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Čustvene in razigrane — za vesele in zaspane (pojeta Jožek in Ježek) — 20.45 Reproduciran koncert simf. glasbe — 22 Napovedi in poročila — 22.15 Operetni zvoki (Rad. ork.).

Ferri-Pisani:

Noč pri masonih

»Prostozidarstvo je družba zločincev.«
Leon XIII.

Na zunanji strani mize sedi manjvredna peščica preprostih bratov. Obredniki teh pojedin baje segajo, kakor trdijo masoni, v najstarejše čase, nekatere sestavine pa da so celo iz bajnih dob.

Ti obredniki so jako popolni. Vnaprej vidijo in rešijo že vsa težka vprašanja, ki bi mogla nastati. Lahko se zgodi, da n. pr. v kaki podeželski loži kateri slabo vzgojeni brat spodrsne in zagreši nekaj, kar se ne ujema s pravili pri obedu. V takem primeru se grešnikovi sosedi vzdignejo in moža ovadijo »častitljivemu«. Ta ga pokliče, ga ozmerja in mu zapove, naj »pokrije tempelj«, to se pravi, naj odide iz dvorane. Vrniti se bo smel šele po posvetu, ki ga bo imela skupščina in ko bodo izrekli nad njim obsodbo.

Kazni za take obredne grehe so hude. Grešnika pripeljeta dva sobrata nazaj v dvorano, ga postavita med dva stebra, potem pa mora stati na levi nogi, desno pa mora držati tako, da z njo dela enakokraki trikotnik. Ko je minuto ali dve stal tako kakor štorklja, mora priseči, da bo vedno krotil svojo srboritost, šele potem mu dovolijo, da se vrne na svoj prostor.

*

V drugem nadstropju prodrem v tempelj številka 2. V vsem poslopju je osem templjev, ki odgovarjajo osmim razredom framasonskega ustroja. Vsak tempelj je tapeciran z drugo barvo.

Številka 2 ima zidno prevleko v zeleni barvi.

Skušajmo obnoviti, kaj se godi v tem drugem templju.

Med mojimi znanci je framason g. Pecuchet. Ta se redno udeležuje framasonskih sestankov vsak teden. Seveda, zdaj ko so prišli v Pariz Nemci in pritrdili na masonsko svetišče, katero zdaj raziskujem, pečate, je prijatelj Pecuchet po sili razmer rešen svojih obveznosti. Ta prijatelj je neštetokrat sedel v templju številka 2, kamor sem stopil pred dobro minuto.

Naj vam Pecuchetja najprej predstavim. Človek bi rekel, da je neposredni potomec kakega Flaubertovega junaka.

Prijatelj Pecuchet je zdaj nižji uradnik pri pariški občini. Dolga leta je bil delavec v mestni smetarni. Treba je bilo treh volilnih bojev, pri katerih bi se bil kmalu pretrgal za socialističnega kandidata, da so ga od nadzornika cestnih pometačev povišali v uradnika pri mestnih javnih delih.

V tem novem svojstvu sedi z dvema tovarišema v črvivi pisarni, nameščeni v nekem prizidku.

Tam se je začela zgodba njegovega masonstva.

Tovariša novega uradnika sta bila zadirčna in nič prijazna. Toda to mu ni prizadevalo skrbi. Bolj ga je grizel ugled in vpliv, ki ga je imel vodja njegovega oddelka. Ta je znal tako po očetovsko in veselo občevati z ljudmi, da je bilo kaj. Pa ni bilo samo to zavidanja vredno. Ta vodja je imel že naslov višjega uradnika, imel je lepo plačo, imel je svojo posebno pisarno in posebno tipkarico v njej!

Pecuchet, ki je pa bil vendar masonski brat, čeprav najnižjega reda, pa ni imel ne pisarne, ne naslova, niti ne tipkarice in je moral svoja okorna poročila praskati sam s peresom, kakor v prvih vekih sveta. Res je, med svojim napredovanjem od smetarne do pisarne poročil gospodično Bouvardovo, hčerko davčnega izterjevalca v pokoju, toda gospodična Bouvardova ni imela dote, ni bila preveč lepa in je imela polno muh. Razen tega je bila še ljubosumna in je imela poseben dar, da je uganila sleherno nezvestobico svojega moža, kadar se je za četrt ure ustavil na kakem nedovoljenem mestu.

Brat Pecuchet ni imel niti priležnice, kakor skoraj vsi odličnejši bratje v loži. Skratka, bil je prav neznatno bitje v mestu.

Toda, saj je vendar na svetu loža! Da, da loža!

Brat Pecuchet je prilezel v loži že do četrte stopnje. Zaradi tega je sedel v drugem templju na »vzhodu«, na levi strani. Družčino so mu delali tovariši iz raznih stopenj njegovega razreda in sicer »popolni mojstri«, »zaupni tajniki«, »prošti« in »sodniki«. Vsako soboto so imeli seje. Brat Pecuchet ni seje nikdar zamudil.

Kako tudi! Kar mislite si: ta zeleni tempelj, v katerega gredo možje drug za drugim po natančno določenem obredniku, ki mora vplivati na človeka. Za začetek mora vsak brat v svojo oblačilnico. Nobeden ne sme k »delu«, če ni oblekel znamenj svojega masonskega dostojanstva.

Pecuchet nosi pri teh sejah predpasnik iz svinjske kože, potem pa še nekak obesek, izvezen s srebrom na rdečem ozadju. Na obesku je trikotnik, v njem pa oko. To so znamenja njegove stopnje.

Če se takole navesi, brat Pecuchet ni več tisti človeček, ki ima težave s svojo ženo. Nese se pokoneu, čeljusti mu otrde in pogled tudi. Čuti, da v tem svetem poslopju nekaj pomeni.

Potem poteka skrivnost masonskega sestanka v zelenem templju takole:

Zvok skrivnostnih udarcev povabi ude drugega razreda, naj gredo v prvo nadstropje. Potem se po obredniku vrata zapro. Za njimi ostanejo »častniki« lože: »častitljivi«, »nadzornik«, »govornik«, »gostitelj«, »obredar«, »praporščak«, »brat varuh vrat«.

Vrata v tempelj imajo obešeno kladivo, kakor javne hiše po francoskem podeželju. V tako zaprtem prostoru bratje delujejo za osvoboditev človeka z ozirom na »božanstvo«. Jaz tega izreka ne razumem in mislim, da ga masonski mojstri tudi ne, najmanj pa prijatelj Pecuchet. Toda ravno ta nerazumljivost veča v njem vero v masonstvo, ko med temi skrivnostmi stopa v svetišče. »Nadzornik« pove ime slehernega brata, ki stopi v tempelj, obredar pa pri tem zamahne z mrežo.

Kaj se dogaja potem?

Za jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Jože Sodja — Urednik: Mirko Javornik — Rokopisov ne vračamo.
»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 din, za inozemstvo 25 din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6-III. Telefon st. 4001 do 4005. Uprava: Kopitarjeva ulica 6.